List 14. Tečaj XLIV.

NOVICE
gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 7. aprila 1886.

Obseg: Voda v živinoreji. — Rastlinsko življenje. — Gospodarske izkušnje. — Trgovinska in obrtna zbornica. (Dal.) — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Iz državnega zbora. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Voda v živinoreji.

Voda je življenji in zdravji živalskim važneja, kakor naši kmetovalci navadno mislijo Da, smélo smem trditi, da je voda živali tako važna, kakor zrak, važnejša in potrebnejša pa, kakor krma.

Nobena voda na svetu ni popolnem čista. Tudi studenčna voda, ki čista, kakor prozorno steklo curla izspod skale, ima v sebi marsikaj razstopljenega. S to vodo je ravno tako, kakor če deneš v vodo kos sladkorja; sladkor čez nekaj časa v vodi zgine, voda je sladkega okusa, toraj mora vendar še v njej biti. O tem se zamoremo prepričati, če kapljo te sladke vôde na kaki čisti stekleni plošči posušimo. Po razpuhtenji vode ostane na plošči bela lisa, t. j. sladkor. Ravno tako je z vsako, tudi najbolj čisto vodo, ako se posuši, ostane vedno nekaj oborine, katera obstoji iz snovi, ki so bile v vodi razstopljene. Te snovi pobere voda iz zemlje med svojim tekom. Kolikor dalje časa voda kje stoji, ali kolikor počasneje teče, toliko več ima razstopljin v sebi Nekatera voda n. pr. pusti, kadar se v kaki posodi posuši, rudečo liso za seboj. Ta rudečina pride od železne rje. ker je voda tekla skozi tla, ki so imele železo v sebi. Taka tla so največkrat močvirna tla. — Železo pa še ne stori toliko, kolikor druge primešane tvarine. V teh močvirjih je mnogo rastlinskih ostankov, korenin in listja; tudi mrtvi hrošči, druge večje ali manjše mrtve živali ležijo notri pokopane. Vse te stvari v močvirju gnjijejo ter delajo snovi, ki so škodljive živalskemu telesu.

Najvažnejše je pa vedeti, da se razvijajo in živé v vsaki taki mlakuži velike množice majhnih živalic in rastlinic, katere smo spoznali kot nositelje okužljivih bolezni. V mestih in vaséh, kjer ljudje uže stoletja stanujejo skupaj natlačeni, je zemlja skoz in skoz napojena z gnijočimi odpadki in iztrebki ljudi in živali; vodnjaki (štirne) kar mrgolé od tacih majhnih živalic in rastlinic. Zato pa nalezljive bolezni, kakor mrzlica, kozé, kolera v velikih mestih, nesnažnih vaséh veliko huje razsajajo, ker te živalice in rastlinice prenesó v človeško telo bolezen, se tam razvijajo in slednjič ugonobé življenje. Enakim uplivom razpostavljene so tudi naše domače živali. Najbolje, in ob enem najbolj škodljivo pokaže se to tam, kjer gnojnica iz hleva ali straniša teče tik vode ali v vodo, s katero napajamo živino. Žival napajana s tako vodo, nikdar ne vspeva, dobro, ljudje pa pripisujejo hujšanje živali različnim mogočnim, nemožnim in neumnim uzrokom: copranji. slabemu vremenu ali posebni nesreči, samo na pravi uzrok pa redko katerikrat pridejo.

Da je voda tudi važna redilna snov, razložiti hočem v naslednjem:

Če sveže pokošene trave odtehtamo 100 kilogr ter jo na solncu posušimo, ostane nam še kakih 25 kilgramov sena. V običajni hrani živine na paši je uže toraj tri četrtine vode, katero živina s krmo na paši vred povžije, katera voda pa izpuhti, če delamo iz trave seno. Ako živina žré le seno, kakor na pr. pozimi, potem mora dobiti dovelj pitne vode. V sto kilogramih najbolj suhega sena je še vedno 15 kilogramov vode, to je tudi prav, kajti drugače bi bilo seno ravno tako neprebavljivo, kakor les ali pa steklene čepinje.

Kaj pa dela tako velika množica vode v živalskem telesu? Voda vse dogodke v živalskem telesu omogoči ter posreduje. Ona gré, kakor vsaka druga prebavljena hrana v kri. Kri obstoji toraj največ iz vode, drugače bi ne mogla tako lahko po celem životu krožiti ter na vseh mestih oddajati redilne snovi, s katerimi se telo veča, to je, raste in zopet na svojem teku pobirati izrabljena telesna dela ter jih odstranjevati, kakor scalnico, slino in mleko. Kri je nositeljica vse presnove (pretvorbe) v živalskem telesu in to delo zamore le upravljati vsled mnoge vode, ki jo ima v sebi. Če toraj telesu vode manjka, trpi telo na zdravju. Pomanjkanje vode pokaže se v tem, da telo občuti posebne muke, pravimo, da smo žejni. Pomanjkanje pijače je huje kot pomanjkanje hrane. Glad trpeti zamore žival v sili tudi 2 do 3 tedne, žejo pa komaj 2 dni. Zato je voda najpotrebnejša in najvažnejša redilna snov.

Ne samo kri, tudi drugi deli živalskega telesa obstojé največ iz vode. Dobro posušeno telečje meso tehta le kako tretjino svoje prvotne teže.

Sedaj naj pa omenjam še eno važno nalogo vode. Pljuča, kakor koža odločujejo v živem živalskem telesu

velike množice vode, večidel se ve da v podobi nevidljivega vodenega para ali soparice, včasih pa tudi v tekoči podobi, to je, pôt. Če pihamo gorko sapo iz naših pljuč na mrzlo steklo, vidimo kmalu se nabirati majhne vodene kapljice na steblu. To odločevanje vode iz pljuč je pa tem večje in hitreje, kolikor topleje je živalsko truplo in kolikor je topleje zrak, v katerim žival diha. Žival se pa toliko hitreje in bolje zgreje, kolikor težje in hitreje se pregiba To odločevanje vode ima mimo druzih koristi tudi to, da se uravna telesna toplota. Kjer voda izpuhteva, tam mrazi, to vsak sam lahko spozna, če se postavi od potú ali dežja premočen v prepih. Telesna živalina toplota sme menjavati le za kake dve stopinji, če hoče žival zdrava in pri življenji ostati. Ako gré toplota preveč kvišku, takoj se pomnoži izpuhtevanje vode in telo se ohladi.

Iz tega je razvidno, kako važna je pitna voda za živino. Dobra čista pitna voda v dovoljni množini je neobhodno potrebna za živino, ker ima ona tudi velik vpliv na prebavanje.

Živali, katere dobivajo slabe, nezadostne ali tople pitne vode, prebavajo veliko slabeje, to je, one veliko manj navzamejo iz ene in tiste množice krme ali kakor običajno rečemo: take živali pri zadostni dobri krmi neuspevajo tako dobro, kot druge, katere dobro prebavajo. Slabo prebavajoče živali so pa tudi boleznim bolj podvržene.

Res je, da v nekaterih krajih, kjer je žival celo leto v hlevu zarad hitrega opitanja ali pa zato, da krave več mleka dadó, krmijo s toplo vodo ali krmo, v tem slučaji pa ne dobi žival toliko sena in slame, kar vse zamore dobro prebaviti le zdrav želodec, ampak dodadó množice umetnih krmilnih tvarin, kakor oljevih preš, otrobov, sláda itd. Vse te tvarnice so pa uže tako prirejene, da so lahko prebavljive.

Od kod pa pride, da kmetovalci ravnin vendar vedno pridejo po gorsko živino? Ne, da bi jim primanjkovalo krme za vzgojo večjih goved, ampak to je tudi v zvezi z vodo. Čudil se bode temu izreku marsikdo, ali vendar je temu tako. Če gorska zdrava goved, ki je v naravnih razmerah pri dobri pitni vodi vzrastla, pride k dobri krmi doli v ravnine od začetka prav lepo in dobro vspeva. Kmetovalci naj od take živine kolikor le mogoče izredijo! Reč pa ne gré tako lahko. Kolikor bolj se žival navadi na dobro krmo in na lepo stanje v toplem hlevu, toliko občutlivejša, izbirčljiva v hrani ter slabeja postaja. Uže v tretjem ali četrtem kolenu žival slabeja postaja, teleta so slabotna, krave se nočejo obrejiti ali prezgodaj storijo in slednjič ne preostaja druzega, kot iz planinskih krajev si novo plemensko goved preskrbeti. Ko bi planin ne bilo, slabo bi bilo s živinorejo.

Če obsekavanje gozdu škoduje?

Vsak gozdar, ki le kolikaj malo razumeva gozdarsko vednost, obsoja in zametava obsekovanje drevja, ker je napačno in škodljivo. Ta edina sodba vseh razumnikov v tej reči je določna. Poslušajte pa še te-le vzroke.

Obsekovati drevo se pravi, silovito segati v njegovo naravo, v njegovo natoro. Nobeno silovito kvarjenje narave pa ne ostane brez maščevanja, in človek, ki silovito lomasti v gozdu, mora tudi globo plačati. Vedite toraj, da drevesa dobivajo svoj živež po koreninah iz zemlje in po listji ali igličevji iz zraka. Iz zemlje se sprejema to, kar pepél v sebi obsega, z eno besedo, pepél; — iz zraka pa prihaja vse, kar pri sežiganji zopet v zrak beží, imenito ves oglenec. Ker je pepéla le prav malo odstotkov, pri jelovji še tri odstotke ne, je lahko previdéti, kako silno veliko živeža za svojo rast drevje iz zraka jemlje.

Ako takemu drevesu velik del vej odsekaš, mu tako rekoč ravno toliko ust vzameš, skoz katere svoj živež v sé srka; drevo tedaj tako obsodiš k po tu. Zares je tako drevo močno zadrževano v rasti, ne le v dolgosti, ampak še prav posebno v debelosti. To pa dotlej, da poženejo in se razrastejo nove veje. To prav natanko vidiš, ako opazuješ letorastne kroge obsekovanih dreves. Te letnice (tisti krožčiki na okrog, kolikor drevo v enem letu debeleje postane) so več let po obsekanji veliko ožje, tanjše. Ako veje obsekuješ prav blizo ali tik debla, in ne pustiš nekoliko žive veje z rastiki, se grče posušé, ločijo se od živega deblovega lesa, in kedar se taki hlodi v dilje žagajo, takrat tiste grče izpadejo, odleté, in škoda je zopet očitna. Pa tudi če še ostanejo, se vendar vidi, da so ločene in velikrat se še le pozneje ločijo iz podov, ali kjer se take deske rabijo. Ko bi veje ne bile odsekane, bi bilo vse skupaj živ lés in torej zdaj cele, lepe deske. Ravno zarad stelje pa, kolikor je nam znano, zlasti po Gorenjskem, cele goščave smrečja vse zredoma obsekujejo, ter smreki le en sam čop vej pri vrhu pusté, vse drugo večidel pri lubju oklestijo. (Mogoče je tudi to vzrok, da se smrekova goščava večkrat jame sušiti, ker pride neka bolezen v smrekov log in v enem ali dveh letih je vsa smrekova goščava izsušena — škoda je silno velika, ker težko ali vsaj kasno se zopet zaredí smrekov lóg.)

Ako veje odsekuješ prav pri deblu, se naredi smola, kakor pravijo, to je, smola začne v veliki obilnosti iz drevesa se cediti. Še veliko veči pa je ta odtok smole, ako kak plázar s krampeži po drevesu pleza in lub odére; naredé se dolge riže, po katerih smola navzdol po deblu lije, ker stopinja za stopinjo se naredí rana v lub in v belino. Najprvo teče smola, in če je rana v drevo veča, da se zarasti ne more, se začne od tiste strani deblo sušiti, trohneti in gnjiti. Veš pa, da kolikor smole odteče, toliko živeža je drevesu ugrabljenega in drevo je v rasti zadrževano. Znano je kako radi se pastirji in celó odraščeni buteži s tim igrajo, da zareze delajo v drevesa, še zlasti v smreke, ker jih veseli, da smola po njih teče, katero včasi tudi obirajo in prodajajo Cele plate vidiš dostikrat na najlepših smrekah, hojah, bukvah itd. izsekane in veliko lepih hlodov gre tako v nič. Zares se ne more nikoli dosti zatrditi, kako je to škodljivo. Z obsekovanjem tedaj drevesa ne obsodiš samo k postu, temuč mu tudi puščaš in ga trpinčiš. Ako že nočeš ali ne moreš drugače, da drevo obsekuješ, pusti mu vsaj za čevelj dolge konce ali štore z živimi vejicami, ter pokaži vendar mrvico prizanašljivosti in gospodarnosti. Ako drevje do dveh tretjin visočine ali celo še višej obsekaš, se zgubi v logu senčnost, vsled tega pa na tleh dobi moč drmičevje in oračje, ter razna šara, in to je drevju v škodo.

Obsekanih dreves se tudi poprej črv (kukec) loti in jih konča. Sklenem tedaj z naukom: S sekiro ne v gozd, razen če je treba gozd trebiti ali drevje posekovati, — in nobeno kleščevje za steljo naj se ne jemlje iz njega, razen pri trebljenji in posekovanji.

Rastlinsko življenje.

4. O rastlinskem živežu.

(Dalje.)

Kmetovalcu ni treba skrbeti za vse posamezne redilne snovi, kajti večino od njih dobi rastlina vedno v zadostni množici iz zraka in zemlje, on ji toraj mora z gnojem le one preskrbeti, katerih je le malo ali ne v zadostni množici v zemlji. Katere so pa te redilne snovi? Rekli smo, da mora rastlina dobiti one redilne snovi, iz katerih sama obstoji. O štirih zračnih ali plinastih redilnih snovéh: o ogljikovi kislini, dušiku, kisiku in vodiku smo uže poprej pisali.

Kisika in vodika je v naravi toliko, da se ni treba kmetovalcem za-nj brigati.

Ogljík je glavni obstojni del rastlinskega kakor živalskega telesa. Ogljik dobi rastlina v ogljikovi kislini vode in iz zraka, kamor pride vsled gorenja lesa, premoga itd., vsled trhlenobe in vsled dihanja ljudi in živali, in sicer v toliki meri, da zadostuje rastlininim potrebam. Zeló listnate rastline, kakor sočivje, detelja, katere s svojim listjem veliko ogljikove kisline vdihajo, obogatijo celô zemljo s svojimi koreninami.

Več skrbi naredi kmetovalcu dušik. On pride sicer v obliki amonijaka z deževno vodo v zemljo, pa ta množica nikakor ne zadostuje, z gnojem moramo ga zemlji še dovaževati. Dušik razvija se pri razkroju gnoja kot amonijak, kateri se spremeni v zemlji v solitarjevo kislino, ki je za rastlino najvažnejša dušikova hrana.

Dolgo časa imeli so dušik za najvažnejšo rastlinsko redilno snov, za katero edino je treba kmetovalcu skrbeti in imeli so tudi toliko časa prav, dokler je bilo v zemlji dovolj rudninskih redilnih snovi. Pozneje pa je zadnjih zmanjkalo in spoznali so tudi preveliko važnost teh. Pri vsem tem ostane dušík še vedno zeló važen in kmetovalec ga ne sme nikdar zanemarjati, ampak z dobrim in zadostnim gnojem ga na njivo dovažvati. Ako v našem poljedelstvu pridelovanja krme ne zanemarjamo, imamo zadostno število živine, katero dobro gleštamo in krmimo in ako skušamo vedno več in več gnoja narediti, ne bode nam manjkalo dušika in ob enem zagotovimo si dobre letine. Drugače je pa tam, kjer kmetovalec misli delati dobiček s pridelovanjem žita in prideluje tako malo, kot le mogoče krme, ali pa kjer kmetovalec leto za letom prodaja vso svoje seno. Iz tacih posestev gre veliko več dušika na trg, kakor zamorejo njive zmagavati in nasledki so slabotna živina v hlevu, slab gnoj na gnojišču in redko žito z lahkim klasjem po njivi; to vse spričuje kmetovalčevo revo v žepu in v glavi.

Iz predstoječega zamoremo posneti, da v splošnem zadostno skrbimo za dušikovo hrano, ako le umno gospodarimo z gnojem, drugače je pa z onimi redilnimi snovmi, katere ostanejo v pepelu, ako rastline požgemo. Vsaka rastlina potrebuje v hrano tudi rudninske snovi. Te snovi ona rabí za sostavo svojega telesa, kakor tudi za stvarjenje njenih zrn in plodov (sadja). Ker rastlina potrebuje za sostavo svojega telesa določene množice rudninskih snovi in rastlina le slabo vspeva, če jih dovolj ne dobi, za to mora imeti kmetovalec posebno skrb za nje, in to tem bolje, ker je najvažnejših rudninskih snovi najmanj v zemlji in ker jih gre največ iz gospodarstva s prodanim žitom, mésom, mlekom i. t. d., ne da bi jih bilo mogoče nazaj dobiti sè zrakom ali deževno vodo, kakor se godi z ogljikom in dušikom.

Rudninske redilne snovi so sicer vse enako važne za vspevanje rastlin, a ozirati se je nam le na one, katerih je v zemlji primerno le malo in katere ne zadostujejo, če hočemo rodovitnost zemlje izboljšati. Tu nam je v prvi vrsti omenjati kalija in fosforjeve kisline, v drugi vrsti apna, magnezije in žveplene kisline, in v tretji vrsti natrona, klorca, železa in mangana.

Naslednja tabela kaže nam, kako različne sostave so naše rastline in kako važna je fosforna kislina posebno za žito. Kalija je posebno veliko v okopavinah, v deteljnem sénu in v sočivji.

	Rudninskih snovi	Od 100 kilogr. teh rudninskih snovi odpade na				
		kali in natron	apno in magnezijo	fosforjevo kislino	kremenikovo kislino	žvepleno kislino, klor, železo, Mangon itd.
V sebi ima 100 kilgr.	kil.	kil.	kil.	kil	kil.	kil.
pšenice	$1\frac{2}{10}$	32	5	49	2	2
rži	$1\frac{2}{10}$	36	14	48	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$
ječmena . . .	2	20	11	36	28	5
ovsa	2	16	11	21	51	1
graha	$1\frac{7}{10}$	46	13	37	$\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$
krompirja . . .	$\frac{6}{10}$	65	8	16	3	8
navadnega sena .	5	20	23	9	35	13
esparzetnega sena	$1\frac{2}{10}$	28	40	26	1	15

Za navadno zadostovala bi v zemlji rudninska hrana, ker pa mi hočemo boljše kot srednje letine, damo zato zemlji vsako leto več gnoja in tako njeno moč povečujemo. Pri tacem ravnanji moramo pa zemlji dodati tako rekoč nek nameček obstoječ iz rudninskih snovi, kajti rastlina rudninske snovi ne more v tej meri iz zemlje izvleči, kakor mi zahtevamo in tudi ne v tej množici, kakor jih mi iz našega gospodarstva proč prodajamo. Ako živinski gnoj na njivi pomnožimo, moramo ob enem tudi fosforovo kislino pomnožiti, ker drugače pride z gnojem v zemljo prevelika množica drazega dušika, ki se vsled pomanjkanja rudninskih snovi popolnem ne izrabi.

Množica redilnih snovi, katero moramo zemlji dodati, je pa odvisna od zemlje in njenih obstojnih delov, od gnoja, ki ga naredimo in od pridelkov, katere prodamo.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Kako globoko je seme pod zemljo spraviti.

Profesor Wollny v Monakovem naredil je v tej zadevi poskušnje s zimsko pšenico, zimsko in jaro ržjo, prosom, ječmenom, turšico, grahom, fižolom, grahoro, deteljo, jaro repico, krompirjem in sladkorno peso. Dobra letina je uže odvisna tudi od zemlje in rastline same, splošno pa vendar veljá, da je dobro letino do-

seči s plitvim sejanjem. Preveč plitvo semenska zrna pod zemljo spravlja se ve da ni svetovati, ker se zrnje posuši, pregloboko v zemljo dejano zrnje se pa zaduši. Od onih zrnov, kateri ležijo v zemlji med tema skrajnima mejama, pridejo plitveje ležeči poprej na svitlobo, zamorejo toraj njih tvorilne snovi sami narediti, med tem, ko globokeje ležeča zrna vzamejo tvorilne snovi iz prihranjenih snovi, toraj pridejo na zemljino površje uže nekako oslabljeni. Njih organi upodobé, kakor listje so slabotni in ravno tako tudi korenine. Mraz zamore različno vplivati na mlade setve. Kolikor plitveja je bila setev, toliko trdnejša je nasproti mrazu in tako narobe. Krompirjeva bolezen je tudi nekako v zvezi z globokostjo, v katero pride semenska gomolja. Wollny trdi, da globoko v zemljo vsajene krompirjeve gomolje so bolj ohranjene pred vpljivom gliv, zato v tem slučaji krompir manj bolan postane.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

VI. a) Gosp. zbornični svètnik Ivan Perdan poroča o prošnji nekega krojača, naj bi se mu v izvrševanje obrti odpustila svedočba vzmožnosti. Prosilec je dokazal, da je več ko šest let delal kot pomagač; poročevalec predlaga tedaj, naj se prošnja z ozirom na visoki ministerski razpis z dne 16. septembra 1883. l. št. 26701 priporoči c. k. deželni vladi.

Predlog se vsprejme.

b) Gosp. zbornični svetnik Anton Klein poroča o prošnjah nekega krojača in neke pekarice, naj bi se njima v izvrševanje zadevajočih obrti odpustila svedočba vzmožnosti. Prosilca sta dokazala, da sta čez dve leti kot pomagača d lala; poročevalec nasvetuje tedaj, naj se prošnji priporočite c. k. deželni vladi.

Nasvèt se vsprejme.

c) Gosp. zbornični svetnik Anton Klein poroča dalje o prošnji nekega kovača, naj bi se mu v izvrševanje kovaške obrti odpustila svedočba vzmožnosti. Prosilec je dokazal, da je čez štiri leta koval kot pomagač in da je dve leti samostojno izvrševal obrt. Gledé na to nasvetuje poročevalec, naj se priporoči njegova prošnja z ozirom na vis. ministerijalni razpis z dne 14. januarija 1884. št. 46987 c. k. deželni vladi.

VII. Gosp. zbornični svetnik Franc Ks. Souvan poroča o prošnji trgovcev in obrtnikov v Železnikih za spremembo poštnega voznega reda v prometu med Loko in Železniki. Prošnja teží na to, naj bi se ob $^3/_4$ na osem zjutraj v Loko dospevajoča pošta vračala uže ob $^1/_2$ 9. uri zjutraj in ne še le ob $^1/_4$ na deset, ter naj bi dohajala v Železnike ob enajstih namesti ob pol dvanajstih predpoludne; dalje naj bi popoludanska pošta odhajala iz Železnikov v Loko še le ob 5 uri namesti uže ob pol štirih, kakor se zdaj vrši.

Odsek ima naprošeno premembo poštnega voznega reda v občnem pridu popolnoma osnovano, torej nasvetuje: zbornica naj najtoplejše priporoči to prošnjo c. k. poštnemu in telegrafskemu vodstvu v Trstu.

Nasvet se vsprejme.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

26.

Meklenoborška vas.

(Konec.)

Streha je visoka in z zelenim mahom poraščena. Malo od hiše stojé gospodarska poslopja; staja za ovce, prostori za gosí, race in kokoši, potem svinjaki, kolarnica, v kateri kmet izdeluje večino potrebnega orodja, kakor vozé, pluge, brane in drugo drobnarijo. Blizo hiše je odprt vodnjak na kolo, z dolgim koritom, pri katerem napajajo živino. Po dvorišču, ki ga je skoro samo gnojišče, stojé vozovi, ležé plugi, sloné brane in in drugo orodje, in bolj v kotu je kup hoste za kurjavo.

Zadaj za hišo se širi vrt. Sadnega drevja je primeroma malo, a veliko je krompirja, boba, zelja, pa tudi tratine za pašo mladi živinici. Samo ob oknih je ozek prostorček za navadne priljubljene cvetlice.

Stanovniki so z večine vitki, krepki ljudje in temnooki. Delavni so, jako trezni, in zato tudi v obče imoviti. Najraje se ukvarjajo s konjarstvom in imajo jako lepe vprege. Več potov se je uže primerilo, da je kmetu, ko je gnoj na njivo peljal, ponujal konjski kupec po 800 tolarjev za dva para konj. Meklenoborci živé jako priprosto, vsi so zaverovani v delo. Pozimi in po letu ustajajo ob štirih; najpreje oskrbé živino, pozimi potem mlatijo pri luči do belega dné. Poletu gredó ob petih, ali vsaj ob šestih na polje. Zjutraj prinese gospodinja eno mlečno jed in zabeljen krompir na mizo; gospodar in družina jedó vkup iz ene in iste sklede. Kedar je veliko in težkega dela, dobivajo delavci tudi malico, to je, kruha s putrom namazanega, pa žganja. Ob dvanajstih se vrnejo s polja, in posedejo okrog mize. Gospodinja jim prinese eno mlečno jed ali navadnega močnika, zabeljenega krompirja ali cmokov, prekajenega špeha ali slanikov. Ob eni uže gredó na polje; tudi popoludne dobé malico. Zvečer, ko je živina nakrmena, sedejo k večerji, potem gredó koj spat, da se dobro naspé in spočijejo. V gostilnico zahajajo navadno edino le ob nedeljah zvečer. Dobijo se prav velike vasi ob vélikih cestah, a nimajo prav nobene gostilnice.

Tudi meklenoborška kmetska mladina ima nekatere veselice. Vsa vas hodi na te veselice, letos v to, drugo leto v uno hišo. Najimenitnejša veselica so doženki, veselé se jih celo leto. To veselico priredé kmalu po žetvi in traje od nedelje popoludne do jutra v sredo. Poglavitna reč je ples. Veža je plesišče. Za jed in pijačo si zložé, to je za žganje, pivo, bel kruh, puter, sir in slanike. Tej podobna je druga veselica, ki jo priredé na pustni večer, ali malo popreje, to je o tistem času, ko je snopje uže omlaćeno. Tudi to veselico imajo letos v tej, drugo leto v uni hiši. Pred to veselico hodijo véliki in mali hlapci z godbo po vasi in pobirajo gnjati, klobase, puter in jajca. Pred vsako kmetsko hišo se ustavijo in zahtevajo nekaj v denarju, po 3—4 tolarje, in nekaj v blagu, vzlasti dolgih in debelih klobas. Klobase in gnjati obesijo na drog, ki je olepotičen s pisanimi trakovi, in jih nesó v tisto hišo, kjer je pripravljeno za veselico. Na to veselico prihajajo gospodarji in posli, pa gostje, jedó in pijó to, kar so bili nabrali ali še prikupili. Ostati ne sme nič, to se tako vé. Tudi na tej veselici je ples poglavitna reč, starci pa se razgovarjajo ali kartajo. Za delo se nikdo ne zmeni.

Malo veselico napravijo tudi spomladi, kedar gré živina vprvič na pašo ali kedar je krst. Kedar imajo mrliča, napravijo sedmino, kakor mi pravimo. Vzlasti

šumno obhajajo ženitovanje, po premožnih hišah zelo zapravljivo, tako da eno samo stane po 200—300 tolarjev. Meklenoborci so zvečine ponemčeni Slovani, kakor znamo.

Vrtovi arabski in turški.

Slavni Rim je propadel, in divja krdela, katera so vdirala v Evropo, zbrisala so sleherni sled kulture ter tako uničila tudi vrtove. Ob tej dobi se je pa bilo uže vkoreninilo krščanstvo, in pod okriljem svete vere tlela je še stara kultura. Znanost se je umaknila v samostansko izbico, kjer je čakala ugodnega časa, da izide v široki svet, in tudi vrtnarstvo se je potisnilo za samostanske zidine, kjer so ga njegovale edino roke pobožnih samostancev. In še dolgo po selitbi narodov bili so samostani edina zavetja, kjer se je izgojevalo uresno rastlinje. Samostanci so v svoji samoti nahajali najlepšo zabavo v vrtnarstvu, in poleg tega se je uže bil globoko ukoreninil običaj, lepšati cerkev in altarje z najlepšimi cvetlicami, in nje so morali samostanci sami izgojevati na svojih vrtovih.

Dokler je zahodna Evropa tičala v mrtvilu, ostal je vzhod še vedno svež. Selitba narodov je prizanesla vzhodnim krajem, tu je vrtnarstvo še vedno cvetelo, in od todi je kultura drugi pot prodrla v Evropo, toda z mnogo manjim vspehom kot prvi pot. V tem vedno svežem vzhodu se je vzdignil duhovit narod, poln ukusa in ljubezni do lepote. Bili so to Arabci, ki so razvili zastavo verskega fanatizma, ter so se narinili kot dediči nekdanje rimske države. Na en mah so osvojili severno Afriko, stopili na Španjsko, osvojili Sicilijo, dolenjo Italijo in vso Levanto, ter so postali gospodarji sredozemnega morja. Arabci so bili vsi živi, ter so s svojim duhom in delom pomladili vse kraje, kamor so dospeli. Gospostvo arabskih kalifov je šlo od Indije pa do Španjske. In v tem ogromnem oblastvu je oživela iz novega znanost in umetalnost, obrt in trgovina, gospodarstvo in vrtnarstvo. V 8. stoletju se je vzdignil Bagdad, ta bajna prestolnica arabskih kalifov, do znamenite višine, in ob kraljevi palači so se pojavili najkrasneji in najukusneji vrtovi, kar jih je videl vzhod. Pesniški duh arabski se je oprijel z osobito ljubeznijo izgojevanja cvetličja, in zato so zbirali na arabskih vrtovih vse najlepše cvetlice, ki so rastle na vzhodu. In kamorkoli se je razširila arabska moč, povsodi so nastajali vrtovi, urejenim z onim istim ukusom, ki so ga bili razvili v Bagdadu. Taki vrtovi so bili v severni Afriki, na Siciliji in na Španjskem.

(Konec prihodnjič.)

Iz državnega zbora.

Drugi dan budgetne razprave.

(Dalje.)

Očitanje Mengerjevo, da on in njegovi pristaši zagovarjajo celoto in državo, večina pa, da hoče dele povzdigniti nad celoto, tolmači govornik s sledečimi besedami: „Nemški podvzetniki in en del nemških uradnikov pomenja vso državo avstrijsko — celoto — vse drugo je le obleka, k večem lasje ali nohti, ki se smejo brez škode in bolečine odstriči“. — Ta teorija prenesla se je tudi v prakso, in v državi, katera je pred vsem poljedelska, mislilo se je zmiraj, kako z umetnimi sredstvi industriji na noge pomagati.

V Ameriki varovalo se je kmetijstvo tako kakor obrtnijstvo.

Na drobno dokazaval je govornik dalje, da se bodo s povzdigo kmetijstva zboljšale tudi razmere obrtnijstva, in delati je le treba na to, da se bo tudi naš ubogi kmet, kakor na Francoskem in sploh v zapadnih deželah mogel živeti, kakor človek, da ne bo stradal, da ne bo skoraj brez obleke, in da bo mogel tudi stanovati kakor človek, ne pa moral se skrivati pred vremenskimi nezgodami, kakor divjaščina po svojih brlogih, ko bo tedaj kmetovalcu mogoče kot človeku živeti, tedaj bo tudi obrtnijstvu dal 100krat več zaslužiti. — Dalje zavračal je govornik trditve, da bi si bili koristi velikega posestva in pa kmetovalcev nasprotni, enako tudi, da bi bilo kaj nasprotju med delavskimi krogi in kmetijstvom.

Predgovornika barona Pirqueta zavračal je govornik zarad nasprotovanja samoupravi dežel rekoč, da je ta samouprava poglavitno postavodajna in da bi bilo razširjenje te samouprave enako na korist državi, kakor deželam in pa državnemu zboru. S tem se bo bolj razširila ljubezen za dežele in za državo.

Dalje govornik obširno razpravlja vprašanje narodne enakopravnosti, narodnostnega načela sploh, očita opoziciji, da se ne morejo povzdigniti do pravičnega, nepristranskega mišljenja, in konečno trdi, da se narodnostno vprašanje dá rešiti samo po skupnem porazumljenji.

V Avstriji pa mora veljati zmiraj narodna enakopravnost, ker to je podlaga, na kateri je naša država nastala, to je načelo, katero mora razne narode naše države zmiraj vezati.

Časi v Evropi so sila žalostni; v sosedni državi (Nemčiji) proglasilo se je načelo „sila gre čez pravico“, tam hoče mož, ki je na podlagi narodnega načela združil državo, na tej podlagi siloma uničiti drug narod.

Za tem z veliko pohvalo sprejetim govorom govoril je na Nemško-Českem izvoljen Korošec Pacher, še bolj brezmirno divjaje, kot njegov somišljenec tega dneva. Navajal je tudi nekaj številk, sklicaval se je tudi na centralizacijo prejšnjega stoletja, v obče pa je levica drugi dan razprave pričela in sklenila z malovrednim kričanjem.

Tretji dan splošne budgetne razprave.

Tretji dan budgetne razprave govorili so knez Al. Lichtenstein, kolovodja nemško-narodne stranke na Českem dr. Pickert, Čeh Tonner in pa znani Bukovinec dr. Tomaščuk.

Knez Lichtenstein, čegar govor so „Novice“ na kratko posnele, govoril je zmerno dolgo, mirno stvarno, ogledajoč si ves položaj; on je narisal v velikih potezah napake vladanja „liberalne stranke, dalje kazal, kako mora postopati sedanja večina gledé gospodarstva in velikih političnih vprašanj, izmed katerih je posebej segel po socijalnem vprašanji, katero bo, kakor vse kaže, v malo letih popolnoma spodrinilo zdaj pri nas še goreče narodno vprašanje.

Svoj govor sklenil je knez tako:

Gospoda moja! Uže so se pričele gibati velike trume in med delavskim svetom vrši se kemiško krojenje ljudskih moči, katere treba nadzorovati in voditi. Parlamenti evropejski bodo se hoté nehoté spremenili v socijalne laboratorje, v katerih nam bo treba varno postopati z dragocenim in nevarnim orožjem.

Odvisno bo od naše razumnosti in skušenosti, ali se tvarina združi v lepe kristale ali pa razpadejo v kaos brez podobe. Velika bo naša odgovornost, večji pa še, ako se posreči naš vspeh, kakor oni, o katerem so nekdaj sanjarili alhimisti, ker, ako ljudstvu zadovoljnost, delu pa pravično plačilo povrnemo, tedaj smo v resnici

iz kamenja naredili zlato! (Živahna pohvala in ploskanje na desnici. — Govorniku se od mnogo strani čestita.)

Drugi govornik tega dneva dr. Pickert obračal se je posebno zoper svojega predgovornika kneza Lichtentensteina, je skušal smešiti nemško-konservativno stranko, očitajoč ji, da se v prvi vrsti imenuje katoliško, dalje avstrijsko in konečno še le „tudi nemško“. Dalje govori o razmerah na Českem. očita sedanji vladi, da si je nakopala splošno nezadovoljnost; dalje govori o jezikovni naredbi za Česko, se spominja grof Hohenwartove poskušnje naši državi podati obraz slovanski, in sklepa z nado, da tedaj, ko bo nemško ljudstvo po svoji veliki večini edino v duhu narodnosti ne bode nobenemu avstrijskemu ministerstvu več mogoče vladati brez Nemcev ali celó proti njim.

Tretji govornik Čeh Tonner zavračal je v daljnem govoru prejšnje govornike, ki so ojstrino govorov obračali proti češki stranki, proti českemu namestniku Krausu in proti sedanji vladi, pečal se je tedaj posebno z govorniki Eigner, Hallwich. — Ta poslanec je celó trdil, da se Nemcem na Českem slabeje godi, kot Nemcem v ruskih pokrajnah krog izhodnega morja. Na to zavrnil ga je Tonner s prošnjo, da naj se vendar tje poda na pot in naj poskusi tam, kjerkoli javno napadati vlado belega cara in jo tako debelo psovati, kakor je to storil minuli petek z avstrijsko vlado in radoveden bi bil ga potem pozdraviti, kakošnega obraza bi se potem pač nazaj vrnil. (Veselost na desnici.)

Posebno ojstro šibal je govornik početje Nemcev na Českem, obrnil se je posebej zoper Hallwicha, ki je Čehom očital romanje v Moskvo. Tonner je na to očitanje tako odgovoril:

„Kaj pa imate romarjem v Moskvi očitati, morebiti to, da jih je c. kr. poslanik najvišjemu dvoru v Petrogradu predstavil.

Imejte, gospoda moja, pred vsem dobroto, ter izlecite najprej brun iz lastnega očesa, in manj se brigajte za pezdir o očesu svojega soseda (prav res! na desni).

Vprašam Vas: Jeli se je zgodilo, da se je c. kr. profesor peljal k občnemu zboru nemškega šolskega društva na Nemško, da je tam grozovito tožil o strašanskem tlačenji, in tako rekoč javkal za pomoč in usmiljenje.

Jeli se je zgodilo, da se je pri neki vožnji k svečanosti turnarjev še na avstrijskih tleh črno-rumena državna zastava raztrgala. (Poslanec Strache: Ni dokazano.)

Jaz nisem bil zraven, pa to smo brali, ne v českih, temveč v nemških časnikih. Tudi o tem bi Vam mogel poročati, kaj je eden gospodarjev pri oni svečanostl govoril. To sicer ni dokazano, toda po posnetkih iz Bonnske „Deutsche Reichszeitung“ in pa iz „Germanie“ vendar ni lahko mogoče dvomiti na resničnosti te izpovedbe, da se je baje eden naših nemških rojakov izrazil, da avstrijskemu cesarju nasproti izpolni svojo dolžnost, nemškega cesarja in kancelarja pa ljubi. (Čujte, čujte! na desni.) Poslanec Strache: To naj bi bil jaz rekel! pa to je laž!) — Berem samo iz nemških časnikov. (Strache; Pa to je lažnjiv citat! Klici na desni: Dajte mir!). Jaz se še nikdar nisem smatral za velikana, in se tudi v tem trenutku ne smatram za tacega, toda, verujte mi, da sem uže tako daleč kot Marjanski vojak in da se po kričanji in vpitji Cimbrov in Tevtonov ne dam strašiti. (Prav dobro! in veselost na desni.)

Konečno se je (poluradni) „Norddeutsche Zeitung“ potrebno zdelo vmes seči in se je morala nekoliko krčiti nasproti presílnemu ponujanji ljubezni.“

Sploh zanimivo je, kako je Tonner zavrnil Pickerta, kateri, kakor znano, spada v vrsto najojstrejših govornikov. Rekel je:

„Zdaj še gospod poslanec Pickert, kateri — spoznati moram — v svojem govoru ni spolnil mojega pričakovanja. Pričakoval sem namreč veliko ojstrejšega glasú.

Po pravici moram spoznati, da nisem nikdar žalosten, kedar kateri izmed gospodov ojstrejega ali najojstrejega glasú besedo poprime; to v nekem oziru več izdá, kot 20 govorov od naše strani. (Veselost na desni.)

Očitanje Pickertovo, da se vlada Taaffejeva pusti od desnice naprej riniti, zavrnil je Tonner z odgovorom: „Zagotovljam Vas, gospoda moja, da se v tem oziru z njim ne dá nič opraviti, in njegov tovariš, denarni minister, to Vas lahko zagotovljam, gospôda, našim pravičnim zahtevam nasprotistavlja strašansko stiskavost, in vendar se trdi, da se gospodje pusté naprej riniti. To je bilo v prejšnjih časih, za čas Vašega vladanja pa vse drugače, ko se je eden ministrov javno v državnem zboru izrazil: Ako bi prišli do bolestnega prepričanja, da stranki več ne koristimo, vedeli bomo, kaj nam storiti.

Zadnji govornik tretjega dneva, Tomaščuk, govoril je najprej obširno o številkah državnega proračuna, dalje je pa segal v vsakovrstna politična in narodna vprašanja, o katerih znamo prilično še posebej spregovoriti.

Četrti dan splošne budgetne razprave

bil je eden najzanimivejših vse te razprave, govoril je ta dan v imenu vlade minister Dunajevski, dalje moravski Čeh dr. Žaček, dr. Herbst in grof Clam-Martinic.

V ponedeljek bila je prva večerna seja. Obravnaval se je državni proračun finančnega ministerstva; govorilo je več govornikov obeh strani, pa tudi minister Dunajevski segel je v razpravo.

Štajerski Foregger predložil je v imenu nemškega kluba štiri načrte postav zadevajoče tiskovine, in to: a) načrt nove tiskovne postave po izgledu nemške tiskovne postave; druga postava ima namen, odpraviti kolek časnikov; c) tretji načrt vreduje dolžnost pričevanja in odpravi sedanjo objektivno postopanje; d) četrti načrt obrača se zoper zlorabo tiskovin.

Včeraj zopet ni bilo večerne seje, ker se je izrekoma davkovskemu in budgetnemu odseku hotelo pustiti nekaj časa, da dovrši svoje uže pričete naloge.

Dalje namerava pa se do konca budgetne razprave delovati v dnevnih in večernih sejah.

Naši dopisi.

Z Dunaja 3. aprila. (*Mestne volitve; državni zbor.*) Letošnje volitve za mestni odbor bile so zato bolj pomenljive, ker so pri teh prvič volilno pravico imeli petakarji, od katerih so si posebno demokratični in protijudovski krogi mnogo obetali. — Kolikor sem priliko imel govoriti ravno s kolovodji demokratične stranke, se petakarji niso skazali za tako zanesljive pristaše njihove, kakor so si poprej obetali. Trdilo se mi je, da so ravno petakarji najbolj odvisni ljudje. Ker premožni niso, so vsakovrstno odvisni od premožnejših, katerim ali oddajajo svoje izdelke, ali pri katerih dostikrat tudi na upanje dobivajo gradivo za svoje izdelke ali blago za svojo malo kupčijo, ali sicer zaslužek ali

stanovanje ali kakoršno drugo gmotno zaslombo. V obče se je tedaj tudi pri teh volitvah pokazalo, da tudi ubožnejši krogi ne ubogajo samo onega, ki jim govori najbolj po volji, ali ki jim največ obeta, in tako je razmera med strankami večinoma tudi pri zadnjih volitvah ostala nespremenjena.

Srednje mesto obdržali so pristaši stare liberalno-judovske stranke, in zmagal je celó šolski profesor duhovnik, ki je bil kandidiran pod krilom te stranke, — znani zrakoplavec Silberer, pristaš zmernejše, vladi prijazne stranke, propadel je v tretjem in potem zopet v drugem razredu.

V predmestji „Landstrass“ prodrl je poleg dveh liberalcev samo en pristaš demokratične stranke, brezozirni rogovilež Mandel, pa s pičlo večino; sicer pa so odločno zmagovali demokratični kandidatje samo na predmestji Mariahilf v 3. razredu, v predmestji Josefstadt zmagali so sicer tudi pa še le v ožji volitvi. — Demokratje zasačili so tukaj nekaj volilskih lovcev, ki so glasove kupovali in so jih tirali k policiji.

V državnem zboru prestopila je razprava v nekoliko mirnejši tir.

Do vštete sobote dognana je bila razprava do konca naučnega ministerstva in v ponedeljek prične se finančno ministerstvo.

Danes govoril je razun druzih isterski poslanec Vitezić živo opisujoč ponemčevanje v Istri. Tudi minister Gauč poprijel je zopet besedo, da bi nekako zavrnil dr. Weitlofa, pa tudi pri tej priliki ni izrekel nikakoršnega načela nasproti zahtevam Slovencev, samo toliko je izrekel, da imajo posamezni poročevalci nalogo, pazljivo spremljati razprave, poročati o posameznih pritožbah in v kolikor bi se to še ne bilo zgodilo, predložiti gradivo po natančni preiskavi, da se reši s posebno ministersko naredbo.

Vse to kaže, da hoče minister postopanje svoje odločiti še le kasneje.

Pričakuje se, da bo budgetna razprava gotova do 10. t. m., potem pa, da se pred prazniki reši še črna vojska in pa zakon o odpisavanji zemljiškega davka zarad vremenskih nezgod.

Po praznikih pričeti se imajo seje 3. aii 4. maja.

Iz Železnikov. (*Javna zahvala.*) Blagorodna gospá Lizabeta Peterka, trgovka v Ljubljani. je bila kot tukajšnja rojakinja tako milosrčna in dobrotljiva, poslati za deset gold. predene pavole za revne učenke naše šole, ki se učijo izdelovanja ženskinih ročnih del. Naj bo s tem vrsticam blagorodni gospéj izrečena najtoplejša zahvala. Mili Bog naj Ji poplača njeni znameniti dar z časnim in večnim blagrom.

V Železnikih 25. marca 1886.

Jos. Levičnik,
učitelj in načelnik krajnega šolskega sveta.

Iz Ljubljane. — **Volitve v mestni odbor ljubljanski** vršijo se tekoči teden dne 5., 6. in 8. aprila. Izvoliti je 12 odbornikov, namreč za III. razred, ki voli v ponedeljek 5. aprila tri, za II. razred, ki voli dne 6. aprila pet, in za I. razred, ki voli jutri 8 aprila, štiri nove odbornike.

Narodni volilni odbor priporoča za III. razred gospode: Ivana Hribarja, Antona Kleina in dr. Val. Zarnika; za II. razred gospode: Josipa Benedikta, dr. H. Dolenca, Franc Povšeta, dr. J. Vošnjaka, Tomo Zupana; za I. razred pa gospod: dr. Alfonsa Moscheta, Ivana Murnika, Miha Pakiča in Fr. Ravnikarja.

Ni dvomiti, da bodo, kakor v III. in II. razredu izvoljeni tudi jutri v I. razredu zgoraj priporočeni kandidatje brez nasprotovanja, ker se nasprotna stranka ne vdeležuje volitev. — Za mestni odbor pridobijo se tedaj tri nove delavne moči gospodje Benedikt, Povše in dr. Vošnjak.

— **† Umrl je gospod Ivan Pribožič**, vojaški kurat v Ljubljani, dné 1. aprila zjutraj po dolgi mučni bolezni. Pokojni, rojen na južnem Štajarskem, bival je več let v Ljubljani, se je vedno odlikoval kot zaveden in stanoviten narodnjak. Da je tudi umirajoč še mislil na svoj narod, to priča volilo 25 gold. za narodni dom. — Bodi mu zemlja lahka!

— **Nevarno obolel** je gospod dekan v Šmarji pod Ljubljano, Drobnič. Obolel je v Ljubljani in do sedaj se mu zdravje še ni toliko zboljšalo, da bi se bil mogel vrniti nazaj v Šmarijo, akoravno čujemo, da mu je nekoliko odleglo.

— **O bolezni državnega poslanca Božidara Raiča** se nam naznanja, da se je dne 31. marca podal v javno bolnišnico, kjer ima na 25. oddelku sobo I. razreda št. 4. Zdravnik, kateremu pripada zdravljenje, se prvi dan ni izrekel o značaju bolezni, drugi dan postalo je stanje bolnikovo nekoliko neugodnejše, ker so ga moči zapuščale in ker se je bledenje opazovalo bolj pogosto, zato dobival je bolnik ledene ohladke na glavo, in sploh se je sodilo, da vse prikazni kažejo na začetek legarja. Sobotno poročilo glasi se uže ugodnejše: Bolniku je precej bolje, menda ne bo legarja. Glava je bistra, moč nekoliko večja.

Iz poročil od včerajšnjega dne posnamemo, da je boljšanje v stanji obolelega poslanca Raiča trajalo tudi včeraj, bolnik je pri zavesti, moči njegove so primeroma dobre, vsak popoludne obhaja ga huda vročina.

Zdravnik imenuje bolezen: legarsko vročnico (tiföses Fieber). Zdravnik sodi, da nevarnosti ni, da bo pa vsikakor dalje trajalo, predno popolnoma okreva.

— **Državni poslanec Hren** naprosil nas je objaviti, da od glasovanja o prvem branji Scharschmidovega predloga ni izostal namenoma, temveč, da je bil zadržan, ter je pričakoval, da do glasovanja pride še le drugi dan.

— **Davkovski odsek** državnega zbora nadaljeval je včeraj zvečer posvetovanje vladnega predloga o odpisavanji zemljiškega davka zarad vremenskih nezgod. Poslaniški krogi želé, da se ta postava dogotovi kar prej in da se še pred velikonočnimi prazniki sprejme tudi v zbornici. Ker je odsek do sedaj sklenil še le §. 1. postavo, tedaj bo najmanj še dve seji potreboval, da dožene to postavo v odseku.

— **Predavanje o cepljenji trt** ima tajnik c. kr. kmetijske družbe gosp. Gustav Pirc v nedeljo 11. t. m. dopoludne v Križovem pri Kostanjevici in popoludne v Čatežu.

— **Poziv slovenskim pisateljem.** Odbor „Matice Slovenske“ se obrača do vseh rodoljubnih pisateljev slovenskih z iskreno prošnjo, da bi čim preje tem bolje poslali kaj primernih doneskov za letošnji „Letopis“. Kakor lani, se bodo sprejemali tudi letos samo izvirno znanstveni in znanstveno poučni spisi iz raznovrstnih strok človeškega znanja; vendar je želeti, da bi čč. gg. pisatelji svojim razpravam izbrali take predmete, ki ugajajo potrebam naroda slovenskega ter zaradi svoje splošne zanimljivosti prijajo večini matičinih društvenikov. Rokopisi naj se pošiljajo najpozneje do 15. maja 1886. leta predsedništvu Matice Slovenske v Ljubljani. Po pravilih določena nagrada v „Letopis“ sprejetim spisom se bode izplačevala, kadar bode knjiga dotiskana.

V imenu Matice slovenske:

Za prvosednika: *Josip Marn.* Odbornik: *Fr. Levec.*

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Najvažnejša novica vsega tedna je za domačo našo politiko ta, da ste obestranski vladi dognali pogajanje zarad ponovljenja pogodbe. Četrtek, petek in soboto minulega tedna bili so zadnji dogovori in izgotovljeni so bili tudi uže do besede razun nekaterih postranskih zadev, katere so bile sicer načeloma tudi rešene. Te imele so se dognati v tekočem tednu.

V državnem zboru prišlo je prvi dan tega tedna na vrsto pri razpravi državnega proračuna finančno ministerstvo, ter se potem nadaljuje trgovinsko, poljedelsko in pravosodno. Da se budget prej reši, pripomogle bodo tudi večerne seje. — Gledé orientalskega vprašanja smatralo se je za pomenljivo znamenje, da so vse velevlasti pomnožile svoje vojno brodovje. Tudi avstrijsko brodovje se je nagloma pomnožilo za en večji brod za prevažanje in za pet torpedovskih brodičev. — Po tem soditi postaja položaj na Balkanu resnejši vsled upornosti bolgarskega kneza Aleksandra in pa z njim zvezane vlade Grške in ne bilo bi se čuditi, ako iz dolzega žuganja in grozenja konečno nastane vojska med onimi velevlasti, katerih nasprotni vplivi so uže dosedaj pravi vzrok nasprotij, katero so vlansko poletje nenadoma nastale, in kterim še danes ni najti v vesoljnem miru povoljnega konca.

Mir, katerega si prizadevajo trije cesarji vzdržati, daje morebiti ravno drugim državam povod, štreno bolj in bolj mešati, v ta namen, da bi v času, ko take zmešnjave dajejo prizadetim državam mnogo posla, lažje dosežejo druge svoje posebne namene.

Nemška. — Po hudih borbah posrečilo se je knezu Bismarku v nemškem državnem zboru pritišati do sklepa postavo zoper anarhiste in socijaliste za daljni dve leti. Vlada zahtevala je sicer postavo za 5 let, pa ker se ta ni dala doseči, zadovolila se je konečno tudi z dveletnim podaljšanjem.

— Ob enem pa so se pletle razprave med rimsko kurijo in Bismarkom zarad premembe protiverskih postav. Škof Kopp, ki je v tej zadevi posredoval v imenu papeževem, podal je v Rim obširno poročilo, ni se spuščal v daljno razpravo, dokler mu ni došlo novega poduka. — Ko mu je ta došel, stopil je zopet v dogovor s cesarjem Viljemom in knezom Bismarkom, stavil je v gosposki zbornici predlog, da naj se načrt vladin vrne odseku, da se o njem še bolj na drobno posvetuje; ta predlog bil je sprejet; pa koj v odseku se je pokazalo, da ostane pogajanje brez vspeha, ker uže tukaj zavrgel se je predlog škofa Koppa, in tako se sme za sedaj smatrati vse pogajanje med Nemško in Rimom za brezvspešno.

Predlog zarad ponemčevanja pruskega dela Poljske pa se je načeloma uže sprejel, v ta namen dovolila se je svota 100 milijonov mark, samo da še ni izrečeno, kje se bo našla ta svota, ker je monopol na žganje zavržen. Kar je pomenljivo za zadnje naveden predlog je posebno to, da se mu je izrekoma in to v državnem svetu — pridružil tudi nemški cesarjevič, — v tem oziru tedaj med železnim kanclerjem in pa prostomavtarskim nemškim prestolonaslednikom ni nikakoršne razlike, — Prihodnjost bo pač pokazala kako velike so te zmote — pa tudi kako brezvspešne so.

Bolgarsko-Rusko vprašanje bilo je včeraj, kakor se sploh sodi, pri konferenci v Carigradu za sedaj rešeno s tem, da so pooblaščenci velevlast potrdili bolgarsko-turško pogodbo v oni obliki, v kateri so jo same med seboj dognale, ne oziraje se na protest kneza Aleksandra.

Med tem prizadeva si Ruska knezu Aleksandru spodkopavati zaupanje med Bolgari, izrekoma ruski časniki začeli so kneza črnogorskega priporočati za „cara Balkanskega“. Proti temu početju obračajo se pristaši in pokrovitelji kneza Aleksandra. Knezu črnogorskemu očitajo, da je njegovo glasilo izrekle ob začetku vojske, „da Bolgari niso Slovani“ in ne morejo prikriti čudenja, kako naj bi sedaj Bolgari zaupanje skazali knezu črnogorskemu in mu skazali večje zaupanje kot lastnemu knezu Aleksandru, ki se je pri Slivnici, pri Pirotu in v drugih bitkah pokazal pravega Bolgara in junaka, kateremu je ves bolgarski narod dolžan večno hvalo.

Nasprotje med ruskim carom in knezom Aleksandrom bolgarskim pokazalo se je pretekli ponedeljek povodom rojstnega dneva kneževega. Povodom te svečanosti pela se je v cerkvi zahvalna pesem, in pri tej svečanosti navzoči so bili vsi diplomatični zastopniki razun Ruskega in z zastavami okinčana so bila tudi stanovanja vseh zastopnikov razun ruskega. Potem se se sme soditi, da se ruski car s knezom Aleksandrom ne bo spravil, — enako pa tudi ta ostane nasprotnik ruskega vpliva na Balkanu.

Dalmacija. — Cesarjevič Rudolf zelo okrepčanega zdravja dan za dnevom hodi na lov bodi-si po morji na morske tice ali pa na visoke dalmatinske gore na gorske orle. — Zdravje c. k. namestnika dalmatinskega se še ni obrnilo na bolje, prikazni hude pljučnice so skoraj vedno enako neugodne.

Španjska. — Volitve za državni zbor (Kortez) se vršijo za vlado povoljno, vlada pričakuje, da bo v novi zbornici imela večino dveh tretjin. Po do sedaj znanih izidih volitev, izvoljenih je 310 pristašev vladinih, 121 pa pristašev opozicije.

Francoska. — V gosposki zbornici (starašinstva) stavil je starašina Bozerian predlog, po katerem naj se uduši vse podpihavanje glede omejenja prostosti pri delu, predloži tudi svoje dotične razloge, spominja na dogodbe v Belgiji in v Decazevile (francosko) in izreka dvombo, da bi sedaj veljavne postave zadostovale.

Desnica zbornice sklenila je v shodu vsih pristašev svojih, nasprotovati načrtu postave o najemu posojila, ker se jim to zdi nevaren pripomoček.

Skrajna levica namerava vlado vprašati, zakaj je v zapor dejala vrednika Ducquercy-a in Rochea. Z Decazevile se brzojavlja, da je tje dospel Camelinat, kateri v družbi z drugimi nespravljivimi podpihava uporne delavce.

Patrole konjikov hodijo po ulicah mesta. V zbornici poslancev pričelo se je posvetovanje o postavi zarad posojila, govorilo se je za postavo in proti postavi.

Zitna cena

v Ljubljani 3. aprila 1886.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 66 kr. — banaške 7 gold. 64 kr. — turšice 4 gold. 87 kr. — soršice 6 gold. 62 kr. — rži 5 gold. 36 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 4 kr. — ajde 3 gold. 90 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 3 gold. 58 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.